



HÂLİD-İ BAĞDÂDÎ'NİN İSMÂİL-İ ŞİRVÂNÎ'YE VERDİĞİ HİLÂFETNÂME

Prof. Dr. Ahmet Turan ARSLAN

Bilindiği gibi İbnülemîn Mahmut Kemal İnal'ın eserleri genel olarak kültürümüz ve özellikle de yakın tarihimiz için paha biçilemez kaynaklardır. Aslında onları takdir etmeye kendimi ehil görmüyorum. Onların takdirini ehline bırakıyorum. Ancak dikkatimi çeken bu eserlerden *Son Sadrazamlar'a* bakarken İbnülemîn'in Amasya'da bulunan İsmâil-i Şîrvânî'nin kabrini ziyaret ettiğini ve Hâlid-i Bağdâdî'nin ona verdiği hilâfetnâmeyi (tasavvufî anlamda icâzetnâme) türbenin duvarında asılı gördüğünü okudum. Bunun üzerine bu kıymetli eseri bulma ve neşre hazırlayarak kaybolmaktan kurtarma düşüncesi aklıma geldi. 2000 yılında Amasya'ya

gittim ve kıymetli dostum Amasya Lisesi Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi öğretmeni Mehmet Yüksek'in fedâkarca yardımlarıyla türbeye ziyaret ettik. Fakat levhayı duvarda asılı bulamadık. İlgililerden de sadra şifa bir cevap alamadan dönmek üzereyken çarşıda o zaman Taşova müftüsü olan Ali Aslan beye rastladık. Ali Bey kendisinin o mescitte imamlık yaptığını ve hilâfetnâmenin 1981 yılına kadar orada durduğunu söyledi. Bunun üzerine aramalarımız üzerine hilâfetnâme levhasının kabrin yanına konulmuş olduğunu bulduk ve bir resmini alarak yine bulunduğu yere koyduk. Bunun neşre hazırlanması şimdi nasip oldu.

İcâzetnâme geleneğinin İslam öğretim tarihinde önemli bir yere sahip olduğu ehlince bilinmektedir. İslam ilim adamları, icâzetnâme geleneğine ilimlerinin nesebi olarak bakacak kadar önem vermişlerdir. Nitekim bu hususa başka bir vesile ile de temas etmişim. (Bkz. "Gümüşhânevî'nin verdiği bazı icâzetnâmeler", *Ahmed Ziyâuddin Gümüşhânevî Sempozyum Bildirileri*, Yayına hazırlayan: Necdet Yılmaz, Seha Neşriyat, İstanbul 1992).

İsmâil-i Şîrvânî'ye verilen hilâfetnâmenin tercümesini vermeden önce Hâlid-i Bağdâdî ve İsmâil-i Şîrvânî'nin kimlikleri hakkında özetle bilgi vermemiz uygun olacaktır:

Hâlid-i Bağdâdî:

Eb'ül-Behâ Ziyâüddîn Hâlid b. Ahmed b. Hüseyin eş-Şehrezûrî, 1193'te (1779) Irak'ın Süleymaniye şehrine bağlı Karadağ kasabasında dünyaya geldi. "Şeşangost" (altıparmak) lakabıyla tanınan babası Pir Mîkâil muhtemelen Kâdiriyye tarikatına bağlı bir sûfî idi; annesi de bu bölgenin ünlü bir sûfî ailesine mensuptu. Soyunun baba tarafından Hz. Osman'a, annesi tarafından ise Hz. Hüseyin'e ulaştığı rivayet edilir. Hâlid-i Bağdâdî, Nakşibendiyye mensupları arasında "Mevlânâ" unvanıyla tanınmaktadır. Karadağ'da, Berzenc ailesinden Şeyh Abdürrahim ve kardeşi Şeyh Abdülkerim başta olmak üzere çeşitli hocalardan ders alıp öğrenimini tamamladı. Daha sonra mantık ve kelâm ilmi üzerine yoğunlaşarak bölgedeki diğer ilim merkezlerini dolaştıktan sonra Bağdat'a gitti. Şeyh Abdülkerim Berzencî'nin 1213'te (1798-99) vebadan ölmesi üzerine onun Süleymaniye'deki medresesinin sorumluluğunu üstlenerek burada yaklaşık yedi yıl müderrislik yaptı.

1805'te hac niyetiyle çıktığı yolculuk sırasında tasavvufa ilgi duymasını sağlayan olaylar yaşadı. Medine'de, şeriata zahiren muhalif gördüğü şeyleri alelacele kınaması hususunda kendisini uyaran Yemenli bir zatla karşılaştı. Mekke'ye ulaştığında

Kâbe'ye giden Hâlid-i Bağdâdî, yüzü kendisine, sırtı Kâbe'ye dönük vaziyette oturan birini görünce, Medine'de kendisine yapılan tavsiyeyi unutarak, Kâbe'ye saygısızlık olarak düşündüğü bu tavrı sebebiyle içinden adamı kınadı. Bu zâtın kendisine "Allah indinde mümin bir kulun değerinin Kâbe'nin değerinden daha yüksek olduğunu bilmiyor musun?" demesi üzerine hayret ve piş-



İcâzetnâme geleneğinin İslam öğretim tarihinde önemli bir yere sahip olduğu ehlince bilinmektedir. İslam ilim adamları, icâzetnâme geleneğine ilimlerinin nesebi olarak bakacak kadar önem vermişlerdir.



manlık duyguları içinde ondan af diledi ve kendisini mürîd olarak kabul etmesini rica etti. Söz konusu kişi, mürşidinin kendisini Hindistan'da beklediğini söyledi. Hâlid haddan sonra medresedeki vazifesine döndü. 1809'da Süleymaniye'yi ziyaret eden Mirza Rahîmullah Azîmâbâdî adındaki Hindistanlı bir derviş kendisine Hindistan'a giderek Delhi Nakşibendî şeyhi Abdullah-ı Dihlevî'den el almasını tavsiye etti. Bunun üzerine derhal yola çıkan Hâlid, İran ve Afganistan üzerinden altı ay kadar sonra Delhi'ye ulaştı. Delhi'de Abdullah-ı Dihlevî ile görüşerek ona intisap etti. Nakşibendiyye'nin seyr ü sülûk mertebelerini beş ayda katetti ve seyhi tarafından halife olarak Kuzey Irak'ta bulunan Süleymaniye'ye geri gönderildi. Kendisine Nakşibendiyye'nin yanı sıra Kâdiriyye, Sühreverdiyye. Kübreviyye ve Çestiyye tarikatlarından da irşad için izin verildi.

Muskat, Yezd, Sîraz, İsfahan, Hemedan ve Senendec'de Şif ulemâ ile giriştiği tartışmalar sebebiyle aksayan dönüş yolculuğu yaklaşık elli gün sürdü. Süleymaniye'ye vardıktan sonra Bağdat'a gidip kısa bir süre orada kaldı. Mevlânâ Hâlid'in Nakşibendiye tarikatını yaymaya başlaması Süleymaniye'deki Kâdirî şeyhlerini rahatsız etti; bunlar valiyi ona karşı kullanmaya çalıştılar. Bu durum karşısında Hâlid, 1813'te tekrar Bağdat'a gitti; orada satın aldığı bir medreseyi Nakşibendî zâviyesine çevirerek irşad faaliyetine başladı ve çok sayıda mürid topladı. Süleymaniye'de Şeyh Ma'rûf



Hâlidîler, müslümanların birlik ve kuvvetinin odak noktası olarak Osmanlı Devleti'ne kesin bağlılık göstermişler ve bunun sonucunda Avrupa'nın sömürgeci güçlerine karşı daha uyanık olunmasını tavsiye etmişlerdir.



Berzencî onu sahtekâr, sapık olmakla suçladı; bu arada *Tahrîrû'l-hitâb fi'r-radd 'alâ Hâlidî'l-kezzâb* adlı bir de risale yazarak bunu Bağdat valisi Said Paşa'ya gönderdi. Ancak Hâlid'in sâlih bir kişi olduğuna inanan Said Paşa, Hille müftüsü Topukçulu Muhammed Emin Efendi'ye, Mevlânâ Hâlid aleyhindeki suçlamalara reddiye olarak *el-Kavlü's-savâb bi-reddi mâ sümmiye bi-Tahrîri'l-hitâb* adıyla bir risale yazdı. Bu olaydan sonra Süleymaniye'ye giden Hâlid için Vali Mahmud Paşa bir zaviye yaptırdı. Ancak Hâlid-i Bağdâdî, bir süre sonra Bağdat'a dönerek irşad faaliyetlerini yine burada sürdürdü. Osmanlı topraklarında sa-

yıları gün geçtikçe artan mensuplarını irşad etmeleri için birçok halife tayin etti. Şam'a gönderdiği Şeyh Ahmed Kâtib el-Erbîlî, Şam müftüsü Hüseyin Murâdî Efendi'yi Hâlid'e intisap ettirmeye muvaffak oldu. Murâdî, 1823'te Hâlid'i Bağdat'tan Şam'a gelmeye ikna etti. Burada saygıyla karşılanan Hâlid, Ümeyye Camii'ndeki Benî Gazzî Halvethânesi'ne yerleşti. Bu arada Şeyh İsmail Gazzî'nin kız kardeşi Ayşe Hanım'la evlendi ve daha sonra satın aldığı bir eve taşındı. Halifelerinden Abdülvehhâb es-Sûsî'yi bağımsız bir şeyh gibi hareket etmesi üzerine hilâfetten azletmesi, Sûsî'nin şeyhi aleyhinde bulunmasına ve onu ağır bir şekilde suçlamasına sebep oldu. Ünlü Hanefî fakihî İbn Âbidîn, *Sellü'l-hüsâmi'l-Hindî li-nusreti Mevlâna's-Şeyh Hâlid en-Nakşibendî* adıyla yazdığı risalede bu suçlamaları reddederek onu savundu.

Ömrünün geri kalan yıllarını Şam'da geçiren Mevlânâ Hâlid, sadece ikinci defa hac yapmak için Şam'dan ayrıldı ve halifesi Şeyh Abdullah Ferdî ve cemaati tarafından büyük bir coşkuyla karşılandığı Kudüs'e gitti. 1826'da Şam civarında yayılan veba salgınından öleceğini anlayınca İsmail Enârânî, Muhammed en-Nâsîh ve Abdülfettâh el-Akrî'nin kendisinin yerine geçmelerini, Karadağ'daki emlâkinin yeğeni Mahmûd es-Sâhib'e verilmesini vasiyet etti. Gömüleceği yerin tesbiti ve defniyle ilgili hazırlıkların tamamlanmasından sonra 14 Zilkade 1242'de (9 Haziran 1827) vefat etti. Bahâeddin ve Abdurrahman adındaki çocukları da aynı yıl vebadan öldüler. Şam yakınlarındaki Cebelükâsiyûn'un tepelerinden birine defnedilen Hâlid-i Bağdâdî'nin kabrinin üzerine daha sonra bir bina inşa edildi. Günümüzde ziyaret edilmektedir. Şam'da Hâlid-i Bağdâdî değil de Hâlid-i Nakşibendî olarak tanınmaktadır. (Ziyaret ettiğimizde türbedâr kendisinin Mevlânâ Hâlid'in soyundan olduğunu söyledi).

Mevlânâ Hâlid'e nisbet edilen ve Nakşibendiye'nin bir kolu olan Hâlidîye ta-





Mevlana Hâlid-i Bağdâdî Hazretlerinin Kabri Şerifi

rikatın geleneksel inanç ve uygulamaları yanında şeriata bağlılığa ve cehrî zikirden kaçınmaya özel bir önem vermesiyle tanınmıştır. Bununla beraber Hâlid-i Bağdâdî'nin görüşlerinde Nakşibendîler arasında bile ihtilâf konusu olan yeni unsurlar da vardır. Bunların başında râbita yorumu gelir. Tasavvufî meselelerle ilgili tek risalesinde rabıtayı "şeyhin suretinin müridin gözleri arasında (zihninde) tasavvur edilmesi" olarak tanımlamış ve rabitanın irtihâlden sonra bile sadece kendine yapılabileceğini söylemiştir. Hâlidî kolunun kimliği açısından aynı derecede önemli olan bir diğer husus da bu kolun benimsediği siyasî tavidir. Hâlidîler, müslümanların birlik ve kuvvetinin odak noktası olarak Osmanlı Devleti'ne kesin bağlılık göstermişler ve bunun sonucunda Avrupa'nın sömürgeci güçlerine karşı daha uyanık olunmasını tavsiye etmişlerdir. Bundan dolayı Dağıstan'dan Sumatra'ya kadar Hâlidîyye'nin yayıldığı hemen her yerde tarikat mensupları Osmanlılar lehindeki faaliyetleriyle öne çıkmışlardır.

Hâlidîyye, Mevlânâ Hâlid'in yüzlerce halifesi aracılığı ile son derece geniş bir alana yayıldı, Balkanlar ve Kırım'dan Güneydoğu Asya'ya kadar ulaştı. Ancak tarikatın asıl etki alanı Osmanlı Devleti'ne bağlı Kuzey Irak, Güneydoğu Anadolu ile Kuzeybatı İran bölgeleriydi. Aralarında İbn Âbidîn. *Rûhu'l-me'ânî* adlı tefsirin müellifi Şehâbeddin Mahmûd el-Âlûsî, II. Mahmud'un şeyhülislâmı Mekkîzâde Mustafa Âsım Efendi gibi tanınmış isimlerin de bulunduğu pek çok Osmanlı ulemâsı Hâlidîyye'ye mensuptu. Bu şekilde Hâlidîyye hem Anadolu'da hem de İstanbul'da çok büyük bir yayılma gösterdi. Yine bu kol sayesinde Nakşîler Suriye, Filistin ve Irak'taki tasavvuf ehli arasında ilk defa önemli bir yer edindiler.

Hâlid el-Bagdâdî. Kürtler'in yoğun olarak yaşadığı Kuzey Irak'ın dinî hayatı üzerinde özel bir etkiye sahipti. Tarih boyunca hâkim tarikat olarak Kâdirîyye'nin faaliyet gösterdiği bu bölgede Hâlidîyye'nin doğusuyla hâkimiyet Nakşibendîyye'ye kaymıştır.

Eserleri:

1. **Dîvân** (Bulak 1260). Ağırlıklı olarak Farsça, ayrıca Arapça ve Kürtçe şiirlerden oluşur. Farsça şiirler, Sadrettin Yüksel tarafından *Mevlânâ Hâlid-i Bağdadî'nin Divan ve Şerhi* adıyla Türkçe'ye çevrilmiştir (İstanbul 1977)

2. **Risale fî isbâti'r-râbita** (İstanbul 1284; Kazarı 1890; Şam 1289). Eser Türkçe'ye tercüme edilmiştir (*Tercüme-i Reşhât* kenarında, İstanbul 1291).

3. **Buğyetü'l-vâcid fî mektûbâtî't-Mevlânâ Hâlid** (Şam 1334). Hâlid el-Bağdâdî'nin mürid ve halifelerine hitaben yazdığı bir kısmı Farsça, çoğu Arapça mektuplardan oluşur. Yeğeni Muhammed Es'ad Sâhibzâde tarafından derlenen eser *Mektûbât-i Mevlânâ Hâlid* adıyla Türkçe'ye çevrilmiştir (trc. Dilaver Selvi - Kemal Yıldız, İstanbul 1993).

4. **Risale fî âdâbi'z-zikr** (*Buğyetü'l-vâcid* içinde).

5. **Risale fî âdâbi'1-mürîd ma'a şeyhih** (Kazan, ts.).

6. **Risale fî't-tarîk** (Bulak 1262). 1257'de (1841) Şerif Ahmed b. Ali tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir.

7. **Cilâ'ü'l-ekdâr**: Bedir gazilerinin isimlerini ihtiva eder. (İstanbul'da İhlas Vakfı tarafından 1991 yılında neşredilmiştir).

8. **Ferâ'idü'l-fevâ'id**: Cibril hadisinin Farsça şerhidir.

9. **Vasiyyetü's-Şeyh Hâlid** (İstanbul 1284).

10. **Risâletü'l-'ikdî'l-cevherî** (İstanbul 1259; Şam 1334). Eş'arîler'le Mâtürîdîler'in keşb ve irâde-i cüz'îye konusundaki görüşlerini inceleyen bir risaledir. Hâlid-i Bağdâdî'nin bunların dışında akaid, fıkıh ve kelâma dair birkaç sayfalık risale, haşiye ve şerh tarzında yazıları bulunmaktadır. Mevlânâ Hâlid'in Arapça, Farsça ve Kürtçe bütün eserleri Molla Abdülkerîm Müderis tarafından Kürtçe uzun bir girişle birlik-

te Yâd-ı Merdân: Mevlânâ Hâlid-i Nakşibendî adıyla yayımlanmıştır (Bağdat 1979).

Hâlid el-Bağdâdî ve tarikâtı hakkında müstakil eserler de yazılmıştır:

1. Şeyh Osman b. Sened el-Basrî, *Asfa'l-mevârid min selsâli ahvâlî'î-îmâm Hâlid* (Kahire 1313). Eser, Ebû Bekir el-Ahsâî tarafından *en-Nesrû'l-verdî bi-ahbâri Mevlânâ eş-Şeyh Hâlid en-Nakşibendî el-Kürdî* adıyla kısaltılmıştır.

2. İbrahim Fasîh el-Hayderî, *el-Mecdü't-tâlid fî menâkibi's-Şeyh Hâlid* (İstanbul 1292). Yenişehir Fener Mekteb-i İdâdî Müdürü Mahmud Hamdi tarafından Türkçe'ye tercüme edilmiş Hüdavendigar Vilâyet-i Celîlesi matbaasında 1307'da basılmış, Yakup Çiçek tarafından da yeni harflerle neşredilmiştir. (İstanbul, ts.).

3. Şehâbeddin Mahmûd el-Âlûsî. *el-Feyzû'l-vârid 'alâ ravzi mersiyyeti'1-Mevlânâ el-Hâlid* (Kahire 1278). M. Cevâd Siyahpûs'un yazdığı mersiye'nin şerhidir.

4. Dâvûd b. Şeyh Süleyman b. Circîs (George), *Müsellî'l-vâcid ve müşîrû't-tevâcüd fî taştîrî mersiyyeti Mevlânâ Hâlid*. İbn Âbidîn'in yazdığı mersiye'nin taştiri olup her ikisi birlikte yine İbn Âbidîn'in *Sellü'l-hüsâmi'l-Hindî* adlı risalesinin sonunda basılmıştır (Dimâşk 1331).

5. Muhammed b. Süleyman el-Bağdâdî, *el-Hadîkatü'n-nediyye fî't-tarîkati'n-Nakşibendiyye ve'1-behçeti'1-Hâlidîyye (Asfa'l-mevârid* in kenarında. Kahire 1313; İstanbul 1986).

6. Muhammed b. Abdullah el-Hânî, *el-Behçetü's-seniyye fî âdâbi't-tarîkati'l-'aliyyeti'l-Hâlidîyyeti'n-Nakşibendiyye* (Kahire 1303, 1319).

Şimdi de burada, derli toplu bir tercüme-i hâl olarak gördüğümüz için İbnülemin Mahmut Kemal İnal'ın *Son Sadrazamlar* adlı eserinde İsmail-i Şirvânî hakkında verdiği malumâtı nakledeceğiz:



İsmâil-i Şîrvânî:

“Seyyid İsmail Sirâcuddîn Efendi, Hicrî 1197 senesinde Şîrvân muhâfazasının Semahî kasabasına tabi Kürdemir karyesinde doğdu.

Âbâ u ecdâdının isrine ittibâ ile Şemahî ulemâsından Mehmed Nuri Efendi'den tahsil-i ilme başladı. 1215'te Erzincan'a gitti. Meşhur fâdillardan Evliyâzâde Abdurrahman Efendi'nin dersine devam ederek icâzet aldı. Müahharen Tokad'a ve birkaç sene sonra Bağdat'a azimle Seyh Yahya el-Mervezî el-İmâdî'den ilm-i hadîs ve Molla Mehmed b. Âdem'den ulûm-i hikemiyye okudu.

1220'de Burdur'a gitti. Erbâb-ı ilimden bazılarına fıkıh okudu. Memleketine avdetinde yedi sene tedris ile meşgûl olduktan sonra farîza-i haccı edâ ve ravza-i mutahharayı ziyâretle 1228'de İstanbul'a geldi. Birkaç ay oturduktan sonra Mevlânâ Abdullah-ı Dihlevî –kuddise sirruhu- enfâs-ı kudsiyyesinden istifâde etmek üzere Basra'ya gitti. Vaki olan şikayet üzerine Bağdat'a azîmet ve Mevlânâ Ziyâuddîn Hâlid'i –kuddise sirruh- ziyaret etti. Seyr ve sülûktan sonra ulûm-i zâhire ve bâtına ile halkı irşâda mezuniyet ve hilâfet-i mutlaka aldı. Mürşidinin emriyle 1233'te Şîrvan'a giderek dokuz sene havas ve avâmî irşâd ve tedris ile meşgul oldu. Orada evlendi.

Şîrvânî, Muhammedü'l-Yerâğî'ye o da meşhur Şeyh Şamil'e hilafet verdi. Bu zatlarla ve yirmi bin müridi ile beraber Rus harbinde bulundu. Ruslar tarafından habs olundu. Halifelerinden Ahmed Efendi, ona bedel kendini hapsettirdi. Hazret, ıtlâk olunarak 1242'de Ahîsha'ya ve Ruslar, orayı işgal edince Amasya'ya gitti. Orada dört ve Sivas'ta dokuz sene ikâmet ve neşr-i marifet etti. Bilâhare Amasya'ya döndü. 17 Ramazan 1264'de irtihâl eyledi. Kasabanın üstündeki mahalle defnolundu. Oğlu Rüşdi Paşa tarafından müahharan türbe yaptırıldı.

Tarikat-ı Hâlidîyye meşâyihinin her suretle ekâbirinden bir mürşid-i kâmil ve mefhar-i efâdıldır. Mürşidi Mevlânâ Halid Hazretleri hilâfetnâme'de

“el-âlimu'l-fâdil, merciu'l-urafâ ve'l-efâdil, habîbune'l-ecellu'l-ekram”

Vasıflarıyla izâz ediyor.

Büyük oğlu Abdülhamid Efendi 1262'de garîkan (soda boğularak) vefat etti. İkinci oğlu Rüşdi Paşa'dır. Üçüncü oğlu Anadolu kadıaskerliği payelülerinden Ahmed Hulûsî Efendi'dir. Mecelle cemiyetinde ve meclis-i tedkîkât ve intihâb-ı hükkâm riyâsetinde bulunduktan sonra suret-i teb'îdde (başkentten uzaklaştırılarak) Diyarıbekir niyâbetine (kadı naibliği) tayin olundu. Niyâbet müddetinin hitâmında Amasya'ya gitti. 1306'da vefat etti. Dördüncü oğlu Mustafa Nuri Bey ticaret ve nafia muhasebecisi iken 1316'da vefat etti. Kızı Şerife Fatma Hanım, Haremeyn payelülerinden Şîrvânî İsa Ruhi Efendi'nin zevcesidir. Oğlu Mehmed Nuri Efendi'nin Safranbolu niyâbetinde bulunduğu esnada 1321'de vefat etti.”

(Bkz. İbnu'l-Emin, Mahmud Kemal İnal, *Son Sadrazamlar*, Dergah Yayınları, İstanbul, 1982 (Üçüncü Baskı), I, 436)

Şeyh İsmail-i Şîrvânî Efendi'nin, günümüzde Amasya'da Yukarı Türbe Camii diye bilinen yerde inşa ettirdiği Tekke Camii halen mevcut olup son senelerde tamir edilmiştir. Ancak Amasya Müftülüğü'nden öğrendiğimize göre tekke kütüphanesinde bulunan kitaplar ve bazı levhalar, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nin 9.5.1996 tarih ve 1817 sayılı yazısına cevaben Amasya Müftülüğü'nün 31.05.1996 tarihli tutanağıyla Vakıflar Genel Müdürlüğü Kültür ve Tescil Dairesi Başkanlığı'na gönderilmiştir. (Teslim alanlar: Ali Çakır [mütercim] ve şoför İbîş Sentürk).

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي جعل في خلقه حكمة عظيمة وخلق في خلقه حكمة عظيمة
 انما نحن في الدنيا نعيش في عالم الظلال والظلال المودع بالمراد والظلال التي تضيء في ظلمة
 زاد الله بحمده ورحمته وواعظ على الظلمة فوضه ونوره استلهم الذكر والعبادة والارادة والارادة العظيمة والارادة العظيمة
 ما تبرزه للظلمة من اقتداره على القاء النوار وفتح باب ما اجرت الابدان استجازة من السادات السليمة والارادة العظيمة
 السنية فليصنعكم كل من يريد التثبت بطريقه الآخرة وان ضم لكل من في عالمه فوضته ان نال ما يطمئن عليه
 واصلته بالنسبة والكتاب والسنة والارادة العظيمة والارادة العظيمة والارادة العظيمة والارادة العظيمة
 والوجدان وادوية بغير حكمة القرآن والفقهاء والفقهاء والارادة العظيمة والارادة العظيمة والارادة العظيمة
 وبذل الذي وقف الذي الصريح غير ان الارادة العظيمة والارادة العظيمة والارادة العظيمة والارادة العظيمة
 قضاء الحق والارادة العظيمة فانه لا يصعب من عمل عليه وان لا يبرج الحياة الا في الصدق والارادة العظيمة والارادة العظيمة
 محمد صلى الله عليه وعلى آله وصحبه وسلم وان لا يظن انه افضل من الله جل جلاله والارادة العظيمة والارادة العظيمة والارادة العظيمة
 يفيض ابره في الله ولا يتكلف في دفع شره بالهكمة فان في مشيخ هذه الامة العظيمة والارادة العظيمة والارادة العظيمة
 ما دفعه بعدة انتم في اسرع ما يكون صلى الله عليه وعلى آله وصحبه وسلم والارادة العظيمة والارادة العظيمة والارادة العظيمة
 وما دلكا تم شيئا كذالك والارادة العظيمة والارادة العظيمة والارادة العظيمة والارادة العظيمة



HİLÂFETNÂMENİN TERCÜMESİ

Bismillahirrahmânirrahîm

Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla

Allah'a, kendi zâtına lâyük gördüğü şekilde hamd olsun...

Salât ve selâm, vahyi ve hitabı için seçtiği (ve) Allah'ın yarattıkları içinde halîfesi olan Muhammed'e ve O'nun âline ve ashâbına olsun!

Bundan sonra (derim ki): Şefkatli kades, çok dürüst yoldaş, âriflerin ve fazîlet sahiplerinin başvurduğu kişi, Nakşibendî tarîkatının efendilerinin imdâdıyla desteklenmiş olan en büyük ve en değerli dostumuz Hacı İsmail Efendî'ye, -ki Allahu Teâlâ lütfuyla (manevî) derecelerini ve hallerini arttırsın ve talebelerine olan feyzini ve nasîbini bol bol ve noksansız eylesin!- talebelere nazarının tesîrini, nurları öğretmeye (ilkâu'l-envâr) ve (manevî) perdeyi kaldırmaya (ref'u'l-hicâb) güzelce muktedir olusunu denedikten sonra pek yüce Nakşibendî Tarîkatı'nde zikir telkîni, teveccüh ve irşâd husûsunda icâzet verdim. Ona bu icâzeti ancak, silsile-i 'aliyye (yi teşkil eden) Efendiler(im)den izin aldıktan ve sünnete uygun ser'f istihâreden sonra verdim. Bu sebeple evliyânın yoluna sarılıp yapışmak isteyen herkes ona dost ve arkadaş olmayı (sohbetini) ganîmet bilsin. Onun emrini tutup hizmetinden ayrılmayan herkese akılların aklının kuşatamayacağı ve âlimlerin ilminin yetmekten âciz kalacağı (manevî) nimetleri elde edeceğine kefil olurum.

Kendisine (de) Kitap ve Sünnete sımsıkı sarılmasını ve keşf ve vicdan imamlarının ittifak ettiğine göre fırka-i nâciye (kurtulan fırka) olan ehl-i sünnetin görüşlerine uygun olarak akâidi (inançları) tashîh etmeyi emretmesini tavsiye ederim. (Yine) ona Kur'ân'ı ezberleyen (ve onunla amel ederek Kur'ân ehli olanlara), fakîhlere (âlimlere), (ihtiyacını Allah'a arz eden) fakirlere/dervişlere saygılı olmayı, gönlün (manevî kirlerden) arındırılmasını, nefsi itaatkâr kılmayı, eli açık ve güler yüzlü olmayı, iyilik severliği, kimseye eziyet etmemeyi, kardeşlerin hatalarını affetmeyi, büyük küçük herkese nasihat etmeyi (onlara karşı samimi olmayı), düşmanlıkları ve tamahkârlığı (dünyaya düşkünlüğü) terk etmeyi tavsiye ederim. Ayrıca ona ihtiyaçların giderilmesinde Allahü zü'l-celâl'e güvenmesini –zira O'na güvenen asla ziyan etmez!-, kurtuluşu ancak doğrulukta, Allahü Teâlâ'ya vâsıl olmayı ise ancak Muhammed –sallâllâhu aleyhi ve alâ âlihî ve sahbihî ve sellem'-e tâbi olmakta ummasını, kendisinin hiç kimseden daha üstün olduğunu zannetmemesini hatta nefsi için bir varlık görmemesini, söz taşıma ve hasetle kendisine karşı büyüklenen herkesin durumunu Allah'a havâle etmesini ve onun şerrini gidermek için yok yere gayretini harcamasını tavsiye ederim. Zira bu pek yüce tarîkatın meşâyihî içinde öyle adamlar vardır ki, dileseler Allahü Teâlâ'nın kudretiyle onun fesâdına (sebeplere) şeyi olabilecek en süratli bir şekilde kökünden söküp atarlar.

Allah ümmî peygamber Muhammed'e ve O'nun âline ve ashâbına, mahlûkâtın sayısınca ve kendisinin rızasına uygun şekilde, Arş'ının ağırlığınca, kelimelerini yazılması için kullanılan mürekkep miktarınca salât eylesin ve aynı şekilde selâm eylesin.

Hamd âlemlerin rabbi Allah'a mahsustur.

Ben bîcâre dervîş

Hâlid en-Nakşibendî el-Müceddidî el-Mazharî, kerem sahibi Mevlâ'dan (gelecek) büyük lütufla affedilsin!

(Mühürde yazılanlar):

Hâlid
en-Nakşibendî el-Müceddidî
el-Kâdirî
es-Sühreverdî
el-Kübrevî
el-Cestî ❖

BİBLİYOGRAFYA :

- Algar, Hamid, "Hâlid el-Bağdâdî", *DîA*, İstanbul 1997, c. XV, s. 283–5.
- Bursalı Mehmed Tâhir, *Osmanlı Müellifleri*, Matbaa-i Âmire, İstanbul 1333, c. I, s. 66-7.
- Hânî, Abdülmecid, *el-Hadîkatü'l-verdiyye*, (Nakşi-bendîlerin Kitabı), Çeviren: Abdülkadir Akcicek, Rehber Yayıncılık, İstanbul, 1986, s. 971.

- Hür Mahmut Yücer, *Tasavvuf*, İnsan Yayınları, İstanbul 2003.
- Hüseyin Vassaf (Osmanzâde), *Sefîne-i Evliyâ*, (Hz. Mehmet Akkus-Ali Yılmaz), Kitabevi, İstanbul 2006, c. II, s. 304-6; 363.
- İnal, İbnulemin, Mahmud Kemal, *Son Sadrazamlar*, Dergah Yayınları, İstanbul, 1982 (Üçüncü Baskı), I, s. 436-482; IV, s. 2181.

- Pakalın, Mehmed Zeki, *Sicil-i Osmânî Zeyli Son Devir Osmanlı Meshurları Ansiklopedisi*, (Haz: Cengiz Karten), Türk Tarih Kurumu, Ankara 2008, c. XII, s. 106-7.
- Server Revnakoğlu Koleksiyonu, Dosya no: 181 (İstanbul'da Divân Edebiyatı Müzesinde iken Süleymaniye Kütüphanesine Nakledildi).